

INSTITUT DES DROITS DE L'HOMME
ET DE PROMOTION DE LA DEMOCRATIE

LA DEMOCRATIE AU QUOTIDIEN

Siège : CODIAM à COTONOU (Bénin)
BP : 08-1120 COTONOU
Tél. : (229) 30-27-06 — Fax : (229) 30-27-07

L'EDUCATION DES POPULATIONS EN MATIERE DE VOTE

6

Version Ditammani

MUPATICORIMU

*Ɖitinni ɖii tukúne oniti báwe a ɖò
nkénkpenni ti ɖii beke mutɔmmú muu*

HRE/CPR/(3)S/6

SEMINAIRE NATIONAL
SUR LE PROCESSUS
ELECTORAL
(actions législatives 1995)

COTONOU/CODIAM
18 - 27 JANVIER 1995

INSTITUT DES DROITS DE L'HOMME ET DE PROMOTION DE LA DEMOCRATIE

LA DEMOCRATIE AU QUOTIDIEN

Siège : CODIAM à COTONOU (Bénin)

BP : 08-1120 COTONOU

Tél. : (229) 30-27-08 — Fax : (229) 30-27-07

L'EDUCATION DES POPULATIONS EN MATIERE DE VOTE

6

Version Ditammani

MUPATICORIMU

*Ditinni dīl tukúne oniti báwe a dō
nkénkpenni tī dīl beke mutammú muu*

Traduit du français par
Rigobert KP. KOUAGOU

*Cette plaquette a été réalisée avec l'assistance financière de
la Commission Internationale de Juristes (C.I.J.)*

C.I.J. Noôte bomu mutommũ muu mmyeke

TINAANTI TUKU MMU

Ti bo teheete mate myekenke; nte mupáticgrimù ke duunní weti weti, kè benitibe nuɔ ɔmuɔte kè bè ci meniɛ. Bèè yári pòritíku bè tɛnke, yí dɔɔ, kè ti two hɔnne bè firi ke náante tì. Be yari bawe ke dɔ bee bè cuɔmu, bɛmɔɔ mɛenné yí naá muu cgrimù dɔ nkédɔɔ mɛɛbotí. Memme kè dɪheeyembe mabe né báati ke kɛte ke bo ya be hee kó opeisɔu mɔɔ, koo ha dɪheedyeri ke bo ke kɔntiní ke bo be dɔɔ. Wee né yoo bè tunte tunte dɛ dɔ nkéyime. O yoo nbè náanne ke sonnè ke bè benkúmu kè bè wuo ndɛ dɔɔrime. Bè dɛ banté demɔɔ páii koo dɔɔnne mutɔmmú ke kété ke kò.

Mupáticgrimù yie twòkeni :

Tepáticgripaaritintè kɔbe mabe kòteni ke paari yepáte yóo ncuɔ tɛɛ dyete myeke, ke bo yà ke dɛ dɔ nséi, ke hákeháke bá mbo.

Nte benitibe ke cuɔ yepáte - (be dɔ nkébenkemu be fènti ke tí tì ya) há ke yí kɔonnè betobe.

Mucgrimù dee. Be bàati dɪmmɔnni

yepátenye, ke yè kàa nyema yema;
tepaaritinti kobe bo, ke paké weti weti. Be
kaa ndiimònni keđeé kè tee tinte kobe nake
yepáte yeè su ne yèe kènni biróo bè me ntuu
nke cuɔ weè myɛke. Demòò memme kè
diheeyembe bo ke wuo. Demòò demòò de dèe
diimònni ke deé be naake mesaà, keyɛ demare
yí caàreme. Benitibe cyéte ke kuu nkené
kpaá kèmmu tipíiti teti kperende.

MEDJORIME MEMME SUOKE SUOKEME

Medjorime cónni diketri (I)

Ti bo teheete kó tepeesbintente, ke të fu nciceg sámpo. Nte benitipobe ke kerí ke yigtini ke do mmenig. Tebinte tente bore mómmonne, nte benitipobe beè hou tiyaàti, nte beè hou yebo, nte ibí sámpoi ke kpeeti. Deborende benitipobe mabe bedébe (yedónte ne Tuòte), ke be hou tiyaàti, yoo nnaámme ke békú betobe.

Tuòte : Yedónte, ne mbome nyí yà bepwòbe ke be nsu be me nsu meèboti òimònni ke kòrini dye. Ìiyie mari yí bo betaabe bye mbede myeke ke benitibe yí nkòteni ké tíí òi ñee kobe ké mbe náanne.

Yedónte : Tuòte! A naatimu. Ìimònni mari oò mbomu ketíke ke yetireé maá yetaati yoo yenaà mendòmme, ke cãa n cãa. Be mee ntú bemòò memme bè iitíni òiheedyeri mari maándi, mi nné yí òe mbante. Be baá na kékee betobe túmu kètònni òitínni mari máa ke òi tí náke òi to nti memame máa? Nné me ntú tinti ke yg nti òaabèmbe, keye benitidaabe bee maá túme kuce be bore.

Di baá yie nkè bè ndi pag nyidilili yoo muutere kè di bè cuo, keye
dihée kó mettímemme.

Tuòte : A tú nné dɔke yɛ be wantimu ke firi sihekúsi myɛkaa! Bè me nɔ nke kɔ́nnɛ ti ɔaabe bá be tɛnke yí yɛ ɔɛpaa nkó kùce bo keèbyéke.

Yedónte : *(O ɔaá sámpɔɛ)*

Ntebitei Tuòte, mupáticɔrimu kó dikúundi. Be tú ti nu nɔ nkécuɔ yɛpáte ke ɔɛ bekpaàtipàmbe yewe yɛè me nkeríni yɛ myɛke! Bèe tu mmenkòrini be ɔó ti be cuɔmu.

(O tɔ́nnɛ o ɔwɔ ke banné koo wéu).

Nyɔkoo, ɔekó ɔɛɛɛɛ yí tú ɔɛsámpɔɛ. Benaámbe tú ɔekó benitibe nu ntɔɔni idiitĩnyi ke toti ti ɔaabe. A ne nyɛ kédɔɔ meyɔɔmme! A baá yie nke a ɔɔ kusenkuú ti keè, a mee mbá nɔ fɛmmú koo béku idiíti.

Tuòte : Tinti benitipòbe ti tu nyí kɔké be páticɔrimu myɛkaa?

Yedónte, ti sàane ɔò nké beke iɔe kɛnsa kè be ti yà ke tú ti be cuɔ?

Yedónte : Mmómmuɔ mmúnke yí bante be tere. ɔekó benitibe myɛke, n kèemu òmɔɔ naánneme n ɔɔ kubantóo ke tú bawe o ɔò nkécuɔmu. O

bekemu ketike kubantóo ke tú o nnáke ndò nkécuɔ we.

Tuòte : Be tere firi nyilkenke. Be moɔ be me ndó tikpàti ke né yoo nkpaatri we? Kè dekó dimònni maándi nake be dòmme kénkorini ke ti yau yaaba?

Yedónte : (O psénsii Tuòte bee nti)
Mommuyɔme. Ti meenné dɔ nkéyetoo kébantemu de co keebyéke. Nyoo kònkɔ diimònni ke ti bekemu Kubantóo. Bá koò yí dɔ ti tote o dife bè o pa fe, ò cɛnke nnáke dèe dɔɔri dihee dii mmyeke.

Tuòte : Memme ti bo dɔɔme. Mi mbo fɛkii Kusenku koo nnáke weti weti bekóo kécuɔ yepáte, kécuɔ wenme yóo nte kè mmùu ceete tikó tacyete myeke.

Yedónte : Kote ke tí ko, ti me ndeème. Timómmɔnbe ti dɔ nkenyemu dèe dɔɔri.

(Yedónte ne Tuòte be còte be houté tiì yàati ke to be yɔ. Nte be ke tatoo dihee. Kusenku, Kubantóo ne Nàafe be kar i mutye mudyemu be tikii mùu take, ke tau «Tenaàte». Benitipobe penke ke be dɔɔ, kè Naàfe panke kete tináanti).

Naáfe : He, ti maàbe! Ñi mee mbaa dõ ndi
hoo wetiwetiñme. Ñe kete dõ nde yí ñi naati
yàme ñi ñaabe ke kari dye. Yaá timati bomu?

*(Tuòte ne Yedónte be tú
sàkii sàkii. Oketiwe beke
oqéri ke tú oo bee).*

Naáfe : Mbantemu, timati tii menke bo.

(O wegtoo o kobe byéke)

He! Kémmùne, ñemare bo ke yí yienne ñi pobe
yèmmè, ñi yaa! Youne ke tí wammú keyà dè
dòmme; kememme ñoke ñi ye ketú ñi pekémmu
mucatonnìmu yie. Mi nkpeti yí bome ño. Ke
mberi ndè ke be yo ndi.

*(Bemoo be ño muqaa. Benitiqaa
beqébe ité ke keri benitipòbe
byéke, ke Kusenku kpaa, keye
wee ño yomme be me ntau de)*

Kubantoó : Timati mènke bo maa? Fɛ,
Yedónte, a kèe ke ñmaa ñonitipòku o
qérimaa?

*(Benitipòbe bembe cómmú ke
kpáa tú sakii. Kusenku sɛntoo
betobe)*

Kusenku : Ke be yí kébée ndi bè you kè ti nsokè ke tau. Timoo dye omoo yí hoke muhaa.

Yedónte : Dè yí do ndi uure. Demare dee dđori dihee dii mmyeke yewe yie mme ndwonime ke ti yí de mbante.

Tuôte : (*O mđote dikambwa dimmōnni*)
Ee mómmuōnniñme. Ti yi banni bèe yári pòritíku be me ndekume ke boo, ke taa ke yie ne yewe mayeni. Mupáticɔ rimu kuyie nne kuyuoku ke titi ɔnne.

Naafe : (*O do muɗaá mmesàa*)
Ti yɔbe, ke di do nyɛ do, di yèmmé dō ndi ɗaabe bembe nu mbantemu yaábaa?

(*Kensuku myeke yenni be
beémmé o pokù yiike ke tú
o yi bante*)

Kusenku : Naafe, a yí do nkébee mmemme. Be tú báwe o yoo cuɔmu. Mi nkémmu ɗekó diyienɗi ke bo kote mmōmmuuz. Ke twokoo kécuɔ, m pokù kɔme, kécuɔ ntebite kɔme ke múnke cuɔne m bi kó yéyete, m bi imoo.

(*Naafe ne ɗoke do muɗaá*)

Kubantóo : Oo ! Kusenku, be yí me nyɛ. Be bee nke tú báwe o ɔo nkékote omómmuɔme kécuɔ o péensii we kó dipátri.

Kusenku : Mómumuɔnniɔme. A né yɛ ketu Tuòte m pokuɔme ke ndwó ɔo yembe n kperɛ kè be di kè mi ntu nyɛ mmù o bo mu nyie.

Naafe : A yèmmɛ tu ndo ɔobooɔyie ɔmee bo cuɔne sibambii yoo bepɛtibe kó yeyetàa ?

Memme ɔoke nnópotóó. Ke be níí náa ndi nkémmu. Meéri bee nke tú báwe o bo cuɔ omómmuɔnniɔme, kécuɔ weyme ne me mpéensii we. Kò onitipòku péensii Nca, o cuɔ ;kò oɔo meentó péensii yommu, o cuɔ. Omoo yí ɔò nkénkóonnè otóo ɔeyinke !

Tuòte : Tinti benitipòbe ti tu mmúnke yoo cuɔmaa ?

Naafe : ɔendɛ weti. Onitidóóaa, onitipòkaa, kò o cɛnke móote yebye nteííte nyèni kédee, o bo cuɔmu.

Kusenku : Mi mbaa yí ta ɔakóori a tɛme, mmeenné yí fenne. Meyóomme ke baá caare di ɔee.

Naafe : Nyèmmè dɔ ɲa yí bi dɛyónnɛ yaábaa ?
Oniti a bo na kɛ bá nyɛ dɛmare, kè weè
mɛenné dɛ yɛ kò o ɔa náke a ɔɔ yimmu kere.

Yedónte : (O naánnɛ Tuòtɛ).
Dɛ nyoomu. Kɛ dikpànni hanne tíi mɛɛ mbaa
te.

Tuòtɛ : (Nè mɛpocɛnyèmmɛ).
M bè buútoo, bɛɛ yɛ bɛ pɛu mù dɛmyɛkɛ.

(Dekó dimònni, dokòtóri bo
keɛnke kɛ hã o sante. O dò
ndekó diheɛ kó dɛbirende,
kɛ iteni o pi ndɛ dii
heɛdyeri myɛkɛ mutɔmmú kɛ
konni ðiméntri nɛ ðiyaa
dekó tɛhompùtɛ).

Kubantóo : Yinko yuoo, di ketɛ kɛ tɛnke bá
nkpa. Oniti bo kɛ tuokùni, weè bo na kɛ dɛ
nti bate dɛmɔɔ. Tɛheekèmbite mɛnni ntɛ.
Wee yoo ti pùtɛ. Keyɛ wɛɲme yí yoo na kɛ ti
sooté.

Kusenku : Timòntinti, kotene kɛ ti kɔtɛ.
Wee ketɛ kebo keɛnkenko temátisante.

Yedònte : Ti múnke bona kénnea ?

Benitidaabe betaati : Eɛ, kotenni.

(Nte be ke kéri ke kori
Đòkotori cye ke kpaa naánte.
Be twókoo kè benitipòbe
inne be matibuuti dibori.
Kusenku niite ke taroo ke
betòbe tynnòò. Đòkotori bè
co ke ta ke be kàñne o
cigte kó kuḍanku, keye
teegmùmmùnte òòke. Ñe ò
naati o hee kòbe kòtenime
ke bo o òòò).

Đokòtóri : Ne kucene, ntebií. M bo ke
bátrimu. N kɔmbwòti mee ndo.

Kusenku : Òò, timati yí bo. Ti tebite Nàafe
wee yí bante demare ko o yèmmé né ò ntíi
nu nde kóó. O òòori mepeisòukɔme mme, o
meenné yí ta òàkòóri ke futoo, keye o yí
peete kuḍyeku kukwònkù.

Nàafe : Đokòtóri, ti ye ña ti nake demòò
demòò òèe tukúne mupáticɔrimu òende.

Kubantóo : Đokòtóri, benitibe kòrini ke ti
harine ke tú ti be cuɔ; nte tínti ke yí ye
mucɔrimu kpere ketrí òe ke kɔ nde. Ñe
naatimu ti bo nde ye me òe me demòò kèna
kécuɔ kédeete tikó bekpàatibe.

Đokòtóri : N kòbe, n òi òòonne mutɔmmú òi
kòtemme ke bo m beke ti nnaánti. N òòke
òòonne benitipobembe mutɔmmú. M bo kete

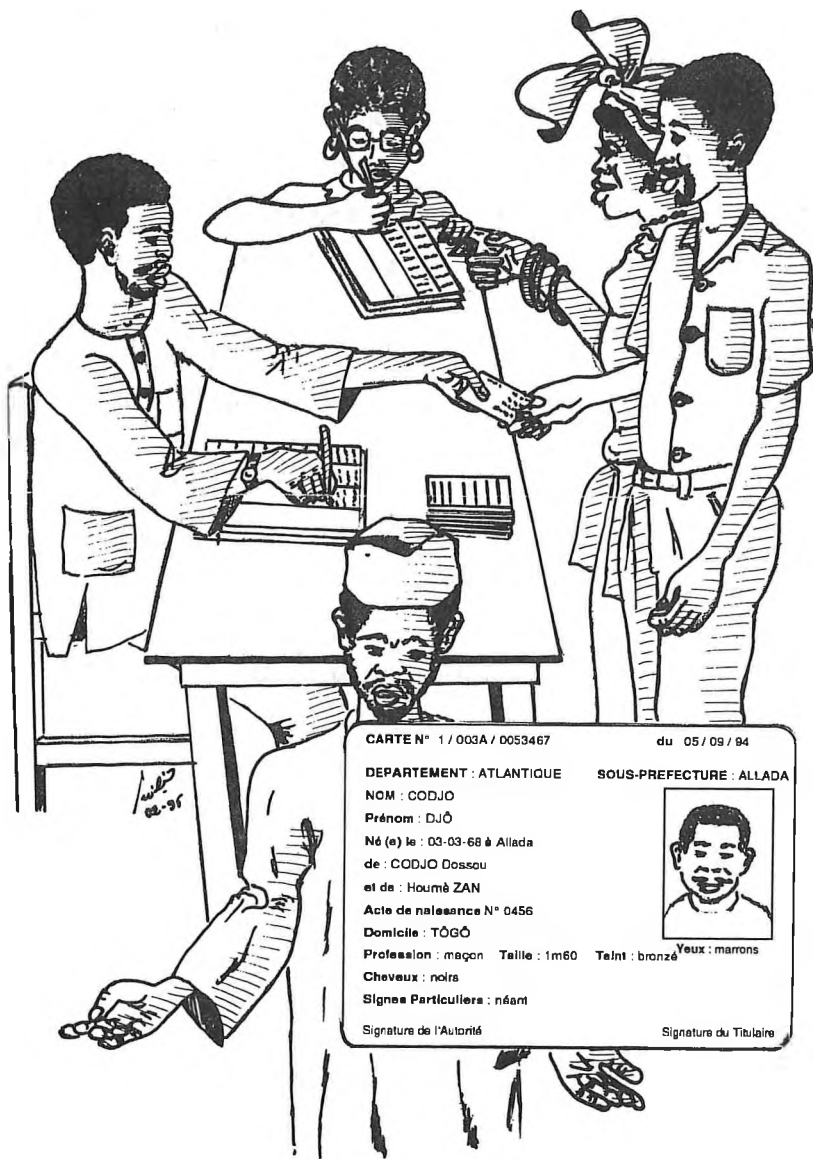
kébee ntimati ke ti tukúne Kubantóo bee nti. Keye wee maá yi ti náa. Benitibe besukùbe ye ketú be nu nyoo cuo kédeete bekpàatibe. Okóti timootenkpàti yienàa, kuwuòntònkàri mendommaa, méeri mendomme ne betobe betobe ti cuo mbaa, be tú kuwo nkó yetore nye, báke be baané doori kedò mbe tú bekpàatibe. Tinti timòo dihee mendwome, tíi be pinné mutommú.

(Dokòtori náa nke sonné ke benkumu, ke ti wuo òo benkúme ke yo weti weti o tú mu).

Dokòtóri : Ba ntú mupáticgrimu ?
«Mupáticgrimu tukúne teheekem-tibe bo benkememme tente dó dihee mendwóme be dò nké ndi pí mmeeboti nku, yoo bèe bo nni deyíike be dò nkémmeke mée yemme».

A oo cuo dipátri kébenke a dó dihee yoo kutenku dò nkécenti mèebotinku. De tu nsàkene o munke hannému o nòote meheekèmpintime myeke, keye o cuome ke dèete bèe bo nnaá nke pinne o yetri..

Kubantóo : Báwe o tu mbo cuone o yèmmemme yaá baá ?

CARTE N° 1 / 003A / 0053467 du 05 / 09 / 94

DEPARTEMENT : ATLANTIQUE SOUS-PREFECTURE : ALLADA

NOM : CODJO

Prénom : DJÔ

Né (e) le : 03-03-68 à Allada

de : CODJO Dossou

et de : Houmè ZAN

Acte de naissance N° 0456

Domicile : TÔGÔ

Profession : maçon Taille : 1m60 Teint : bronzé Yeux : marrons

Cheveux : noirs

Signes Particuliers : néant

Signature de l'Autorité

Signature du Titulaire

*A bo kotemu kè bè d'á wari káa cooté dipátri a yoo benke di
mucgrimu yie; ke memme d'oke bè yí yoo yie nkaá cuq.*

Dokòtóri : Memme so. «Mupáticprimu yí dọ nkékánte omoo, yoo oniti ncuo ko otsoomoo siéke ke wuo ọo ncuo diiboti...». Otsoomoo, bá pòritíkutire mènđomme, bẹe ni dihee yiike mènđomme, bá siheekembií tesi, omoo yí dọ nkénye yie ncuo di ko otsoo cuo di.

Kusenku : M poku tu mbo namu kékote omáa kécuo bá o bá nnáke o cuo wée kperaa?

Dokòtóri : Weti weti. Mucprimu byéke, fọ nnàa a poku omoo yí pọnku otsoo, omoo mee nyí dọ nkémpake otsoo.

Tuòte : Ibí, bemuọmbe, báwe, bẹ bo cuo maa?

Dokòtóri : Be bo cuomu ; be cẹnkee twọke yebye ntepii nyeni, ke bá mbo dikpentintoo be mee mbá ntú tiwáatiti ; be kete ke yí dọ nkéta ditoo ké ke twọke betaabe betaati mènđomme, ke dẹ ntukúne muyoó, munitipopimmù yoo detere mare dẹe cẹnke wete meye mbyéke ; báwe, koo cẹnke sie, o bo namu kécuo yoo kéyoote o noote ke dọ o dọ beé o cuo.

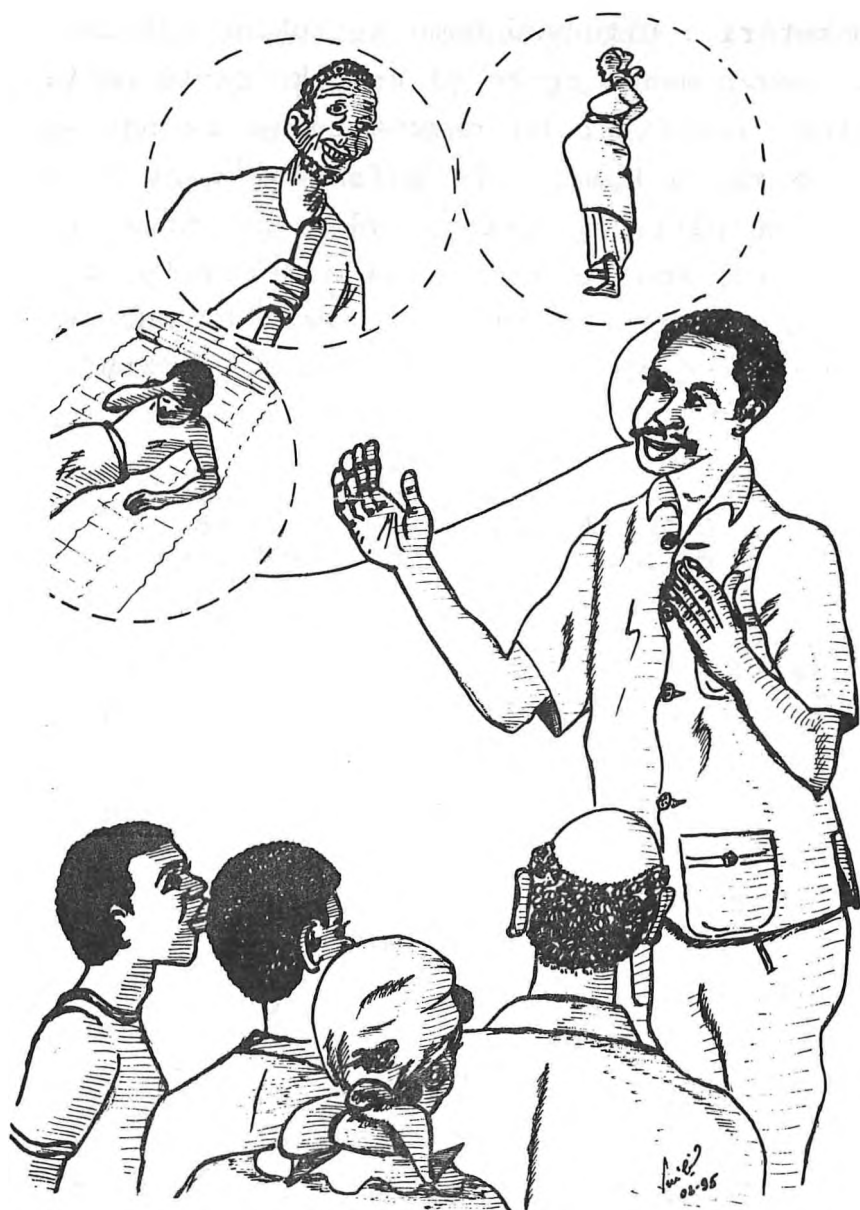
Yedónte : Bekótibe bẹe yiẹke, bemuọmbe, benitipọbe bẹe kwọ ntipooti, yé bembe né bo yime?

Dokòtóri : Ditanyuu bomu ke tukúne dèbyéke.
 Ke meyeè mmame cénke yí koo, ke dè tú oniti
 yigke maándi, o bo namu^{nkét} nò me ndó we
 ko o cuo o keme. Dekó difonkwo, o nè bo o
 dwo ndipátrindi dii do nkóo pa dinuù ne
 muwgrimu koo na kécuo. Bá o dò nkét nme,
 demare yí do nké nò díiti. Bedé bè mee ndó
 nkéccote dicripátri biróo moomáá myekenke.

*(Dokòtóri me nnaá ndiimónni,
 be dò nké mbe benkúmu
 bekótibe bée yigke, bemuambe
 ne bepompombe kó tifenti).*

Kusenku : Díkó mupáticgrimu mummu,
 benitidaabe, be pobe ne be bi de me nkóké
 de ikwo nnè inuú tème, ne muwgrimú mmu
 oniti bo mu kòtemaà ? Ketíke, ke nyí cuptá,
 ba mmo nyi ?

Dokòtóri : Be yí yoo da dco mmamu ; de
 meenné wennimu a bo yeme sèi kékote kécuo,
 bá bòkebòke bá mbo ; mucgrimu yoo keté
 teweebyete pwoti diimónni meyieke kénto
 kétwokene kuyuoku teweebyete pwotime
 menùmmu. Siheekèmbií sii do nkécuo kénake
 sì dó dihee dò nkémpí mèeboti. Ti ty mbo
 kote mucgrimu timòo ndi. Keye ke memme dake,
 tinaayaati nè beyóobe bee kori ke yoo cuo

Bemuzmbe, beɔakótibe ne bepokótibe, bepoompómbe, bée kódimàa
 cénke, yí yoo na kékote yepáte cuɔ de, bée kote biróo kéwáa
 ndipátri kénanke bè me ndó we koo kote kécuɔ bekome.

beè bè dònne. Demònni omoo mee nténke yí do nkébee.

Kubantóo : M mónke de bání : mùu tú mupáticprimu ne mùu te ke báwe o dò nkécu. Nyèmmè meenné kpaa círimu timati.

Dokòtóri : Ee, Kubantóo, nyí yé ntiì tukúne de oo yí meèboti ke yepáte yaa cuone.

Dekó difonkwo, dye nnè dekó mefye detere ne dekomemme.

Yeyete waumu muu oo keté, ke beè cénke twòke yébye 18 kèndeeti bee kote ke bee bè wari. Kaà né kori á nto a pátri dii benkú a tú we : dipeetepátri mènòmmè, kaati tantitee mènòmmè, disampiùpátri mènòmmè, nte dihaapòmpátri, nte keensaa kperi ne yetere yetere. Ke de mee nsò na yí mòke dimari yemoo yemyéke, teheete yoo diheekàri kóo kònsàyebe bo nakemu a tú we ke be da wari, keyé be da yememu, kàa tú Bènnèe koo.

Kusenku : N tu mbá na kéite na de kékote kupíku tekú kécú ?

Dokòtóri : Memme Kusenku, a bo wàrime kétwote a còripátri a heete yoo a heekàri

myɛkɛ dɛɛ wɛnni. A mɛɛ ndo kɛ dɛ ncuɔ.

Ko oniti soote kɛ warine o yetri yí tú dī, yoo o wari omaá tipííti tídɛti yoo péu, o tati dítɔo ndi kɛ bo nɔónne idiíti.

Ɖikpetíntoo dīi munke baa beè kòri mupáticɔrimu koó biroobe myɛkɛ ne tikpàrinɛnti. Kɛ be tú kukpàrinɛnku be yí yɛ nkuhaaɔɔ maá. Ɖisie, tɛpiɛtɛ, ɔinunsie, ɔidùri yoo kukpàrinɛnku tɛku maku yí ɔo nkétɔ.

Kɛ dɛ ɔò ñomɔɔ ɔa ɔwɔ nyidiíti ket ú a o cuɔ yoo a cuɔ wɛnmɛmɛ ndó we, a ɔò nkénáke kɛ beé o pimmu, keyɛ ɔitanyuu naá nkétú dɛ cimu.

Nàafe : Ɖokòtóri, kɛ nyí o beke fɛɔífe koo ne ndwɔ nta?

Ɖokèptóri : Koò ɔa ɔwɔ nkaà cɔɔtɛ, fɔ nnè we ɔi bo na kéta dítɔo yebye nynùmmu tɛmɛ kénɔɔnne idiíti ɔiditiduú.

Nàafe : Ɖokòtóri, ne mutɔmmú mesaà. Tikɔbe cɛnke ba yeté kɛ dɛ càke mupáticɔrimu yie. Mi mmendòmme, ndó dɛɛ caakenimu. You kè ti

20

da you kaá hompe ðokòtóri. M bo yie ke da ðoonne mutɔmmu.

ðokòtóri : Míi di ðoonne mutɔmmú di n teennème ke nna ke di náke de ðò mmeèboti. Kéye tehee kèmbite tée bante te ðò nkéteennè betobemu ke be múnkee bante. ði tu mmúnke bo teennemu betobe ke bee bante.

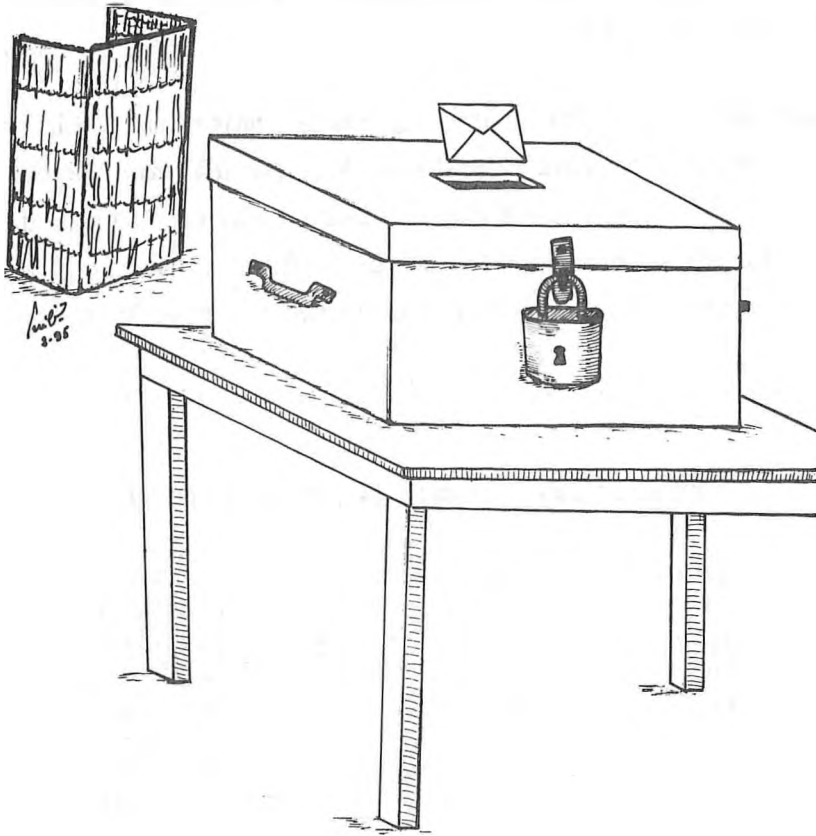
(Be menyí ké ciétemu, ne diwee)

Meɔɔrime Cónni diɔeríndi (II)

(Mupáticɔrimu yiendi. ðikuɔmenni sèi, mucɔrimu koó bitoómɔɔ kpete kufènnimaá koó ðakɔóri myeke : bèe baa ðekoó biroó ne poritiku tire kɔbe beè bo ke wuo, be dye nke kari. Bepáticɔribe twòkení ke ha fenafe. Tɛpaaritínte kɔbe bo ketwɔkuni ke mucɔrimu yoó keté)

Tɛpaaritínte ko okóti : (O naánne beè twòkeni ke bo cuɔ ne beè kari ke baa mucɔrimu koó biroó).

Ne mutɔmmu di pike yɛnníme sèi ke bo ðɔɔ siheekèmbii ðò nkéɔɔme. Ne n kɔbe beè mènni nneéne ti bo ke bó mpaarimu ke dí cuɔ yepáte mesaà. Kémmùne sámpóre, ti yoo ketému mucɔrimu bàmbà. Keye ne nkobe ti ðomme kéwente kéya ke ðemɔɔ de ðò nsei.

Đipáticgritoo do nkénkpetimu táu.

(O me nyi kɛɛmee tinenti
tii de bo timɔɔ ke bo ya
ke demare yí kɔɔ. O me ɲɔ
ke timáti benkúmu o dôorimu)

Tepaaritinte ko okóti : Beè dɔ bee cuɔ, be
bo ke mɔke bemɔɔ omɔɔ weè bone be yetri
ɔienaa ?

Tetinte mate kɔbe : Ti bomu !

(Timáti benkú be fènti)

Tepaaritinte kó okoti : N tene ! Yepáte
yemɔɔ bomu die ba yemaye yí dónni nyeteye.

Mucɔrimu biroó kɔbe : Ti mɔntinti !

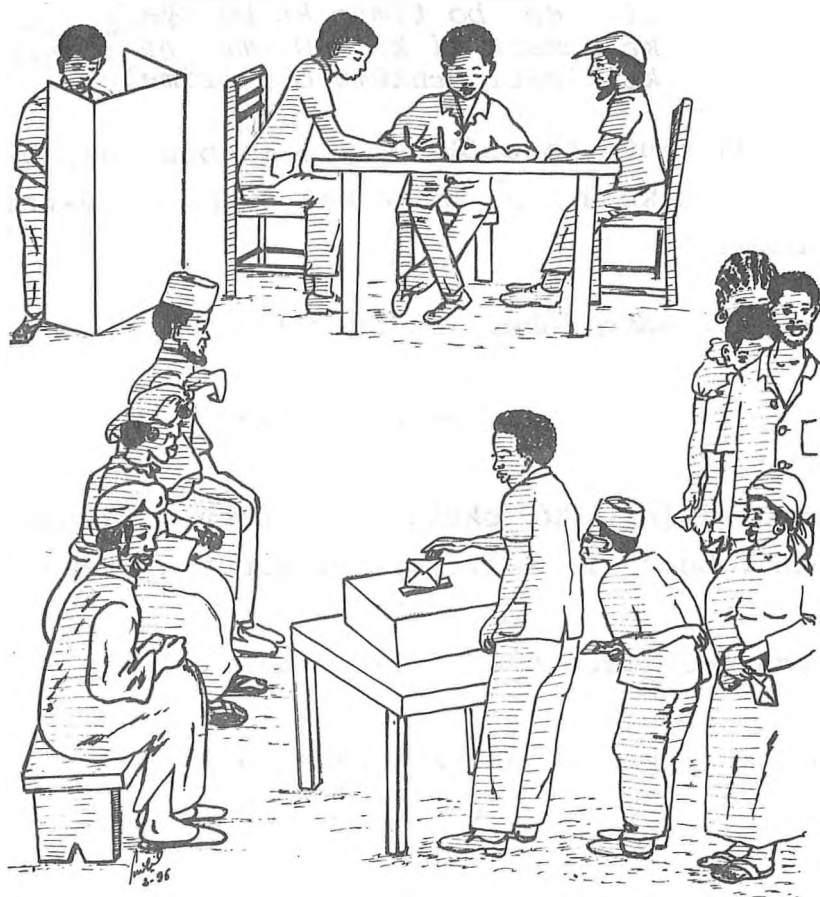
(Timáti dɔ nkébenkemu yepáte
yɛnye)

Tepaaritinte kó okoti : Youne dimmɔnni ke
tí wente be yoo ntaa de ke cuɔ.

(Timáti benkú dekó tefiite
ke te wuo).

Tepaaritinte kó okoti : (O naánnɛ
bepáticɔribe).

Nyɛmu kedɔ dimómmɔmbe di yɛ ketú mu ntɔmmú
yí tu musampómu, ke deɛ te ke di pike yɛnni

*Mupáticrimu yí tú desámpore. Dée te kè yetanyo kó yepáté bo
kénáa ndée ci ne dèe yí ci dèkó kupikù byéke.*

sèi. Mmee mbaané bo wɛtɛ kɛ di náke ɔɛ
ɔɔri mèɛboti. Mɛyɔɔmmeyɔmmɛ kɛ di ntu
nditɔbɛ ké pɛɛ biroókɔbɛ yiíke. Keyɛ bɛɛ
yoo wentéme di páte, kewénte kéya kɛ di
yete ha yepáte myɛke. Wèe cuɔ kedee o wɛtɛ
ké ɔɛ pɛɛte kéyikú o nɔɔte o yetri yiíke
dipátri myɛke, keyɛ omɔɔ yí ɔɔ nkécuɔ
medeme.

*(O mɛ nnaá mmɛmmɛ koo nùu tɔ
ɔpáticɔri mɔɔ ɔɔrimɛmmɛ,
kɛ timáti benku o fènkù, kɛ
bɛ yo weè naá ɔɔ tú mu).*

Báwe, o ɔɔ nkétwoté yepáte yie mmyɛke
ɔimaá ɔimaá ne tepátidɔɔte temaá. Koò menyí
kedèe, o ta tefiite myɛke. O ɔɔ we o bo
ɔɛte wee kó dipátri kéhanne tepátidɔɔte
myɛke. Oniti baá cuɔ yepáte yedéye yedéye
tedɔɔte myɛke. Demare yí ɔɔ nkéyóte dipátri
yinke yoo tedɔɔte yinke.

Oniti bá hanne tepátidɔɔte mate tete
kɛ ɔɛ yí tú birookɔbɛ ɔwo nte. Kaà yí tu
nyitye nyii, a yoo ɔɛ càkemu kaà cuɔ wèe
kɔmɛé pàa. A cuɔ diimɔnni dipátri tedɔɔte
myɛke kedee, a wɛteni biroó yiíke ké hanne,
tedɔɔte tente ɔitɔɔ dii mmyɛke.

Ɖii me nniiténime, timoo ti bo wenne
kéwente ɖekó ɖitoo myeke kébante ketu
demare munyi ha ɖi myeke.

*(Timáti ɖò nkébenkemu ɖitoo
bá mmammu yí ha).*

Ti né bo kpetinému ɖekó ɖitoo táu.

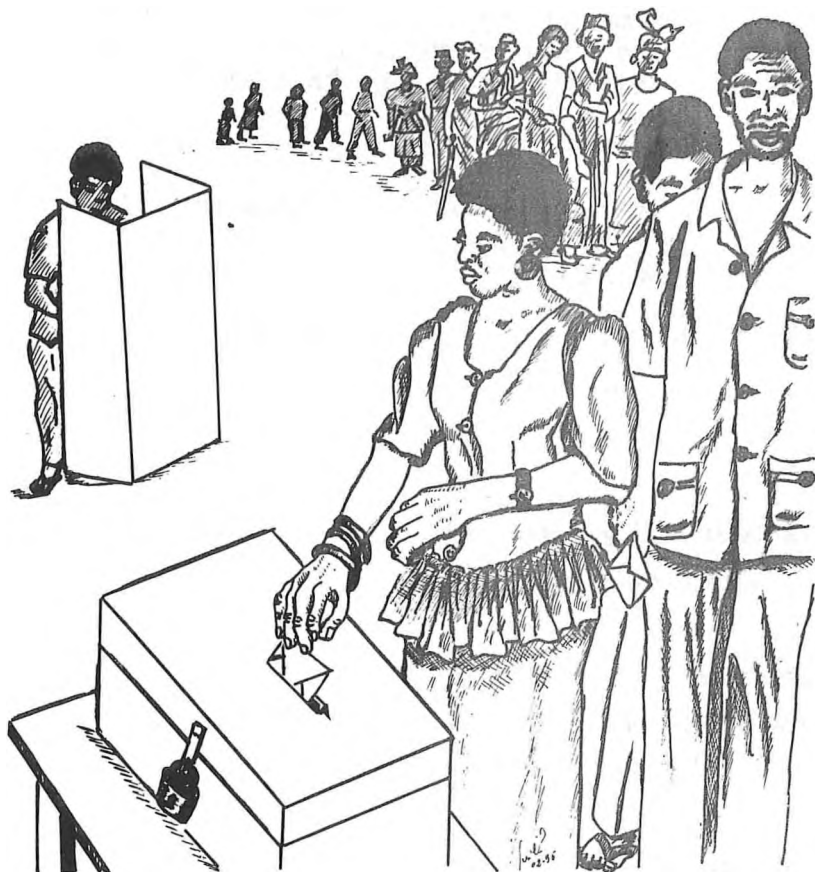
*(Timáti ɖò nkébenkemu be ɖi
kpeti de).*

Ndeemu. Ɖimmònni ɖè né kpáa ɖi bo
cuɔmemme.

*(Timáti ɖò nkébenkemu becuɔribe
mabe kè be bo kecuɔ).*

Ti bo maá ɖye nkuyuoku ne beè cɛnke ɖó
kémbo ti kaa nde yepáte, teweebyete pwoti
ɖiimmònni menùmmu.

*(Ti bo ɖimmònni mèerii moo
myeke nke, ke muhaa mmí
mesaà. Be kpeté ɖitoo mari
ke kaa nyepáte :
- ɖitoo kó sikpetinsi ha yaába!
- beè cuɔ be mame kè beè yí,
cuɔ be mame ;
- yepáte kàmmu ke bo ya pòritiku
tinni ɖii mpéte yede ke mpéte
yede. Ɖekó tifenti timoo memme
timáti ti benkúmu ke nàa ɲo*

Oniti báwe o dò nkéúmu yepáte : bá benitipobe.

*tamme yieni. Timáti níi yoo
mbo kébenkemu Kubantóo. Naáfe
ne Kusenku, ke bè wuó nketu
nmeti weti dèe dɔɔri.
Be kaa nkɛdɛe ke nake de kaake
de.
Nàafe, Kubantoo ne Kusenku ite
keyè. Nte be tenaayatoote mate
myɛke)*

Naáfe : N tebií, be tú dyende mupáticɔrimu.
Yepáte cuɔ bá omɔɔ yí kɔkene otɔɔ, bokebɔke
yí hanne.

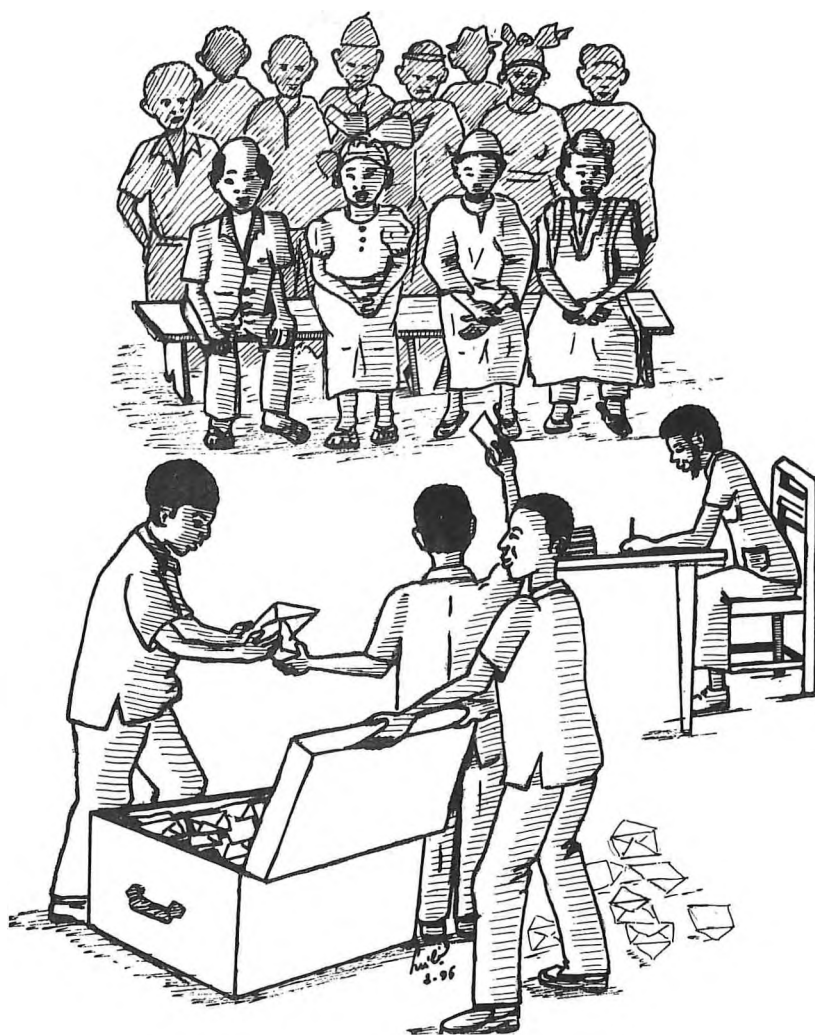
Kusenku : Fɔ weè yɛ na nɔnfe wuo, a do dè
yɛ demɔɔ myɛnaa ?

Kubantóo : Tinti dèemu. ðimmɔnni ti yɛmu
mupáticɔrimu musàamu dɔɔri meèboti. ðemare
tɛnke yí ti biinninè.

Kusenku : Mɔmmuɔɔme. Ti munke bantemu ketú
mupáticɔrimu yí tú dikpanni. Ti bo
ndɔɔrimu meyɔɔmme ne bèe yári pòritiku ke
ti soonte.

Nàafe : Kusenku me mbanteme, ne youne ke ti
ya menaa. Keyɛ weè yoó di myɛ, be baa mènke
o cuɔne be yèmmɛ memɔɔ ndi.

*(Nte be ke yoodɛ wéabe, ke yɔ
nke dye nfeyènfe ke bo benke
de bè naati meèbóti).*

*Bèè kódimàa cénke d'ó bè bo namu kémbo dítoó yoo kpeté de kè
bèè kamu yepáte.*

Beè bo òekó tikpeeti myeke

- 1 - Tuòte
- 2 - Yedónte
- 3 - Nàafe
- 4 - Kubantoó
- 5 - Kusenku
- 6 - Òokòtóri
- 7 - Tepaaritinte kó okpaàti

Tinenti tiì òó nképinne òekó mutummu

- 1 - Mucgrimu koó káati
- 2 - Yeyete wari diì pátri myeke
- 3 - Òitoo ne sikpetinsi
- 4 - Mewaunig
- 5 - Tetoote
- 6 - Òicgripátri
- 7 - Tepátidoote
- 8 - Temátisante sámpóte
- 9 - Pòpòre
- 10 - Temátisante tée sànnè ke too tinenti.

Mefye mmeè dò nkéwammu

- 1 - meerii mɔɔ kotenu myɛke
- 2 - dâkɔóri
- 3 - tebinte yoo tepɛɛbinte
- 4 - tecigɛte ne ditowaa dɪi bo dɛmyɛke
- 5 - mutye bɛ dɪekumu.

Detere dɛè dò nkémbo

- 1 - Odakóti mɔɔ kó kùfenku, omɔnti
koò dwo, onitipòku koò kwɔ ntípɔɔti.
Tifènti teti cɛnke ti bo na kéteennè
mutɔmmú.

Impression : Imprimerie Notre-Dame
BP : 105 • Tél : (229) 32-12-07 • Fax : (229) 32-11-19
N° d'impression 0096 - 03 - 1995
Dépôt Légal : 1er Trimestre 1995
Produit en République du Bénin

